

Versijnt maandelijks
Dertiende jaargang
NUMMER 8 (138)
DECEMBER 1945

Vertegenwoordiger in Nederland :
NEDERLANDA ESPERANTO-CENTRO
Diergaardesingel 96, Rotterdam-C
Girorekening : 272818 van N. E. C.

FLANDRA ESPERANTO-INSTITUTO v.z.w.
Redactie en Administratie :
Pieter van Humbekstraat 3, Brussel-West
Postrekening : 326851 van F. E. I.

5 fr.; 's jaars 60 fr. 5 fr.; jarabono 60 fr.
Steunabonnement 100 fr. Subtena abono 100 fr.
Voor Nederland 4 fl. Por Nederlando 4 fl.
Overige landen 75 fr. Ceteraj landoj 75 fr.

MIAJ REMEMOROJ PRI LA AŬTORO DE ESPERANTO

Dufoje mi havis la honoron kaj la profundan gojon pasigi neforgeseblajn momentojn en la ĉeesto de D.ro Zamenhof.

Tio okazis unufoje en aŭgusto 1911, okaze de la sepa Universala Kongreso en Antverpeno, al kies organizado mi kunlaboris.

Tiuokaze mi proprasperte povis konstati en kia nekredibla grado la aŭtoro de Esperanto estas honorata kaj respektata de la adeptoj el tiu pionira periodo de nia movado.

Malafktreska estis la Majstro, denaske modesta kaj senpretenda. Tamen imponaj kaj strange entuziasmigaj efikis lia iom maltorta sed klara voĉo, lia hela, honesta okulparo aŭ lia nura ĉeesto. Senfina boneco radiis el lia staturo, sinteno, gesto kaj paroloj.

« Sanktulo estas nia Ludoviko » foje atestis pri li liaj pli junaj gefratoj, kaj efektive, ĉiu kiu en sia vivo ĝuis la neforgeseblan feliĉon al li alproksimiĝi, al li premi la manon, kapti lian klaran rigardon, aŭskulti lian konvinkan parolon, aŭdi lian ripozigan voĉon, sentas ke en tiu atesto kuŝas nenia troigo!

Esperante ke ili resaltos sur la tutan aferon, ke ili bonefikos al la tuta movado li, iom ĝenite tamen, akceptis la honorigojn kiuj ankaŭ — aŭ precipe — en Antverpeno ne mankis. Tie, en solena kunsido en la urbodomo, la hispana konsulo, nome de Reĝo Alfonso la XIII-a, transdonis al li la komandoran krucon de la ordeno de Izabella la Katolika.

La familio Zamenhof loĝis en hotelo « Terminus » — al kies servistaro mi estis instruanta elementan konon de nia lingvo —, vid-al-vid de la centra stacidomo. La saman hotelon okupis, krom la oficialaj registaraj delegitoj, la tiamaj eminentuloj de nia movado : generalo Sebert, rektoro Boirac, profesoroj Cart kaj Bourlet, admiralo Yemans, sinjoroj Hodler kaj Mudie, kolonelo Pollen, doktoroj Bein kaj Mybs, k.m.a.

Tiu brila sekvantaro forveturis en elegantaj kaleŝoj al la urbodomo, kaj la veturilon rezervitan al la Majstro tiris kvar ĉevaloj sur kies kapoj paradis blank-rugaj plumbaskoj. Jes ja, la organiza kongreskomitato laŭ antverpena tradicio deziris ĉion plej eble brila kaj impona, kaj — estis mi la reĝisoro de tiu solena veturado!

Oĝe la faroj de la adeptoj ŝokis lian modestecon, sed ĉiam li kondutis takte, ĝentile kaj kompreneme. Ankaŭ kiam, la antaŭlastan kongrestagon, la Esperantistoj en granda sekvantaro sin direktis al la haveno kaj kiam, sur la « Meir », tro entuziasmaj junaj samideanoj maljungis la ĉevalojn de lia kaleŝo kaj ĝin veturigis propraforste tra la urbo.

Neforgeseblaj momentoj de kulminanta fervoro kaj entuziasmo!

En Bern, en aŭgusto 1913-a, mi lastan fojon vidis D.ron Zamenhof, okaze de la IX-a Universala Kongreso.

En la svisa ĉeurbro mi lastan fojon tenis lian manon, kiam laŭvice li gratulis la geaktorojn de « Ginevra » en kiu mi rolis. Liaj tiamaj paroloj atestis pri la graveco kiun li atribuis al la bona elparolo de nia lingvo kaj al la evoluo de nia literaturo.

La 15-an de decembro ni memoris la 86-an datrevenon de la naskiĝo de viro kies verko donis sencon kaj enhavon al nia vivo. Ni honoru lin akirante laŭtradicie kelkajn novajn verkojn por nia propra biblioteko, tiel helpante al la konstruo de la plej bela Zamenhof-monumento : la Esperanto-literaturo!

Jan JACOBS.

WIE WAS DR L. L. ZAMENHOF ?

Ludovicus Lazarus Zamenhof werd in 1859 te Bialystok geboren als zoon van Markus Zamenhof, leeraar in de Fransche en Duitsche talen en schrijver van menig leerboek.

Met zijn ingeboren voorliefde voor taalstudie en taalbeoefening en gedreven door een gevoelige natuur, verwoorde hij reeds vroeg zijn idealistische gevoelens en overpeinzingen en bezondigde hij zich zelfs aan een Russische tragedie in vijf bedrijven.

Maar vooral de tragedie rondom hem : de haat en vervolgingen van de rassen onderling in zijn geboorteplaats, maakten hem (den ziekelijken jongeling in zijn kinderjaren) in overeenstemming met zijn dichterlijk temperament, tot een vroegwijzen droomer van liefde en eendracht tusschen de menschen, onder weken humanitairen impuls hij zijn wereldtaal ontwierp.

In 1873 verhuisde hij naar Warschau, waar zijn vader tot gymnasiumleeraar benoemd was en waar hij zelf, na vijf maanden huisstudie van Grieksch en Latijn, tot 1879 het filologisch gymnasium bezocht. Student aan de medische faculteit te Moscou, zette hij daarna zijn studie tot 1881 voort aan de universiteit van Warschau, waarheen zijn vader hem, wegens financiële moeilijkheden, had teruggeroepen. Daarop begon hij zijn geneeskundige praktijk als dorpsdokter, maar na vier maanden was hij er zich reeds van bewust, dat hij voor de algemeene geneeskunde niet deugde. Te gevoelig om het menscheijk lijden, vooral dit van stervenden van nabij te aanschouwen, werkte hij zes maanden in de afdeling voor ooglijders in het ziekenhuis van Warschau, daarna eenigen tijd in de klinieken te Weenen, om zich dan in 1886 als oogarts te Warschau te vestigen.

En het was in deze stad, dat hij kennis maakte met zijn toekomstige echtgenoot, die in 1887 in duurzaam vertrouwen haar lot verbond met dit van den « wijzen dwaas », die op het punt stond een bewuste bestorming van den Babel-toren te wagen, maar wiens leven overigens gekenmerkt werd door nederigen eenvoud, opofferende edelmoedigheid, beminnelijke oprechtheid en... in den beginne door bittere armoede.

Het volgend jaar nog volgde zijn innerlijke bevrijding, door het uitgeven op eigen kosten (een uitgever vond hij niet bereid!) van zijn jarenlang werk, het leerboek van Esperanto in het Russisch, Poolsch, Duitsch en Fransch, en van andere geschriften van hemzelf en van adepten, waardoor het bezit van zijn vrouw bijna werd opgeslorpt en hij zijn geluk ging beproeven te Cherson in Zuid-Rusland. Want de medische praktijk bracht weinig op aan den beginneling, die ook gewetensbezwaren koesterde honoraria te vergen, wanneer hij een zieke niet had kunnen helpen en die later als liefdadig dokter in een armenbuurt 30 à 40 patiënten daags in behandeling moest nemen om aan hen zooveel te verdienen als een ander dokter aan 5 à 10!

Vrouw en kind achterlatend bij zijn schoonvader, haar van verre hoopvol troostend en zelf letterlijk honger lijdend, verbleef Dr. Zamenhof tot 1890 te Cherson om dan als een geslagene opnieuw te Warschau den zuren strijd om het bestaan aan te binden. Daarna te Grodno, waar hij betere vooruitzichten meende te ontwaren. Hij bleef er met zijn aangroeiend gezin vier jaren, altijd ondersteund door zijn schoonvader, tot hij in 1897 een laatste kans te Warschau

waagde. Aan « samideano » Michaux (1) biechtte hij later : « Mijn zieletoestand was toen verschrikkelijk. Ik voelde zeer goed, dat dit mijn laatste poging zou zijn, en indien ze niet mocht slagen, dat ik verloren was. In den loop van het eerste jaar werd ik bijna krankzinnig van wanhoop. Maar ten slotte, dank zij een laatste inspanning mijner energie, begon het lot mij gunstiger te worden; weldra werd mijn geneeskundige praktijk steeds uitgebreider en in het jaar 1901 was zij reeds zoo groot, dat mijn uitgaven mijn inkomsten dekten. Ik was gered. »

Steeds zuinig levend met vrouw en drie kinderen (waaronder Lidja, die een voor- aanstaande Esperantiste zou worden) kon

L. L. Zamenhof

Dr. Zamenhof dan in 1905, de eerste maal sinds 20 jaren, zich een paar weken vrijaf gunnen, die hij doorbracht op het eerste Esperantocongres te Boulogne-aan-Zee.

Want 't Esperanto, zijn geesteskind, dat zijn naam in de cultuurgeschiedenis zal doen voortleven, is hem altijd dierbaar gebleven en heeft hem gewis over veel leed heengezet. Hij had een taak te vervullen en vele vooraanstaanden hadden zijn wekroep reeds beantwoord, zooals Tolstoj, die in 1894 de bekende uitlating neerschreef : « ... ik heb dikwijls opgemerkt, dat menschen vijandig handelen. uitsluitend wegens den mechanischen hinderpaal voor hun wederzijdsche verstaanbaarheid. Als dusdanig is het aanleeren van het Esperanto en de propaganda ervan, zonder twijfel een kristelijk werk... »; zooals de befaamde wiskundige Bourlet (2) die Zamenhof noemde den Copernicus in philologie; want zooals het genie van Copernicus de gecompliceerde principes van Ptolemeus' zonnestelsel rechtstrok, zoo reduceerde Zamenhof de schuine fundamente der menscheijke talen tot het minimum; zijn taal is de practische, korte filosofie van het woord.

Jarenlang heeft Dr. Zamenhof, na zijn drukke ambtsbezigheden en als woekerdend met zijn tijd, gezaghebbend bijgedragen tot den uitbouw van het Esperanto, waarvan hij enkel het onontbeerlijk « fundament » had gelegd, zoodat het op de wijze der natuurtaalen kon groeien en evolueeren, in gezonde tegenstelling met alle andere tot onvruchtbaarheid gedoemde apodictische stelsels, waaronder deze van erkende taalgeleerden.

Persoonlijk beschouwde hij echter nooit 't Esperanto als een taal zonder meer (3). In een zijner gebruikelijke congresredevoe-

ringen zei hij het duidelijk : « niet de gedachte aan practisch nut drijft mij tot den arbeid voor Esperanto, maar alleen de gedachte aan het heilig, groot en belangrijk idee, dat de internationale taal in zich besluit. Dit idee — gij voelt het allen zeer goed — is broederlijkheid en rechtvaardigheid onder alle volken. »

Zoo komen we tot het jaar 1914, het jaar van het eerste wereldconflict, dat op bloedige wijze de vreedzame Esperantobeweging gedurende vier jaren zou lamleggen en dat Zamenhof niet zou overleven.

Verrast te Keulen, op doorreis naar het congres te Parijs, waar 4.000 Esperantisten zouden komen verbroederen, kon hij slechts na heel wat wederwaardigheden, over Zweden en Finland terug Warschau bereiken.

Lichamelijk was hij nooit een van de sterksten geweest, hij die schreef dat hij op zijn 46^e zich een zestiger voelde, hij die in de moeilijkste stonde zijn hart had toegesproken :

O hart blijf niet zoo ongestuimd jagen,
O ruk mij de borst toch niet uit elkaar,
Ik kan me nauwlijks houden, u niet dragen
Mijn hart zoo zwaar.

O hart, na lange zwoegen kan ik
[t wagen :
Zal ik 't verwinnen als het uur is daar?
Genoeg, wees stil en staak uw hamer-
Mijn hart zoo zwaar. [slagen,

Nu voelde hij dit hart hem meer en meer begeven... Het oorlogsgeweld was ook over zijn stad gekomen; zijn meest geliefde broeder was als kolonel in het Russisch leger, in 1916 gesneuveld. Nog werkte hij voor Esperanto, door de vertaling van het « Oud Testament » en het werk van Andersen. Nog werkte hij voor den vrede door het opstellen van een manifest aan de diplomaten, waarin hij op de Wilsoniaansche principes vooruitliep : Enkel één beslissing kan Europa nog redden van een ruwe verwildering; men proclameerde het beginsel, dat ieder land aan al zijn gelijkberechtigde zonen toebehoort; dat ieder staatsburger het volle recht heeft de taal of het dialect te gebruiken, den godsdienst te belijden, die hij wil; dat voor elk onrecht de aangeklaagde regeering verantwoordelijk worde gesteld voor een algemeen Europeesche rechtbank...

Zoo verraste hem den dood op 14 April 1917. Leo Belmont, de Poolsche dichter en Esperantist (4) hield zijn lijkrede; de buitenlandsche « samideanoj » waren vertegenwoordigd door... den Duitschen havencommandant (5) der bezetting.

Tot het einde toe was Dr. Zamenhof trouw gebleven aan zijn idealen.

TYNEVERUM.

(1) Michaux, Alfred, Franschman (geboren 1859), advokaat; stokhouder der balie te Boulogne-aan-Zee; organisator van het eerste Esperanto-congres.

(2) Bourlet Carlo, Franschman (1866-1913), befaamd wiskundige; professor in de Mechanica te Parijs.

(3) Zie het gedicht « Gebed onder den groenen Standaard » van Zamenhof, dat zijn rede op het eerste congres besloot.

(4) Belmont Leo (ps. van Leop. Blumenthal) geb. 1865; veelgelezen Poolsch romanschrijver en dichter (ong. 100 werken). Reeds Esperantist in 1887. Lid der Esperanto-academie.

(5) Majoor Neubarth.

OBSERVOJ

ADMONO.

Zamenhof foje ricevis leteron kiu estas subskribita per la vortoj: « Unu el la plej varmaj amikoj de la lingvo Esperanto ». Al tiu varma amiko li respondis: « Mi efektive memoras, ke de tempo al tempo vi sendas al mi leterojn kun demandoj pri la irado de la afero; sed neniam ankoraŭ vi skribis al mi kion vi mem faris por nia afero. Varma amiko de nia afero povas sin nomi ne tiu kiu ĉiam demandas, sed nur tiu kiu laboras por nia afero kaj vastigas ĝin. Anstataŭ demandi min ĉiumonate « kio estas farita », vi devas en la fino de ĉiu monato demandi vin mem: « kion mi faris por nia afero en la pasinta monato? »

Dum la Zamenhoftago la flandraj esperantistoj meditu tiujn vortojn de la Majstro, kaj ili zorgu ke tian admonon ili neniam meritul!

PIK.

ESPERANTO

IN DE UNIVERSITAIRE KRINGEN.

De gelegenheid om het gunstig oordeel van gezaghebbende personen over het probleem van de internationale taal, en over Esperanto, in het licht te stellen, ontbreekt ons niet. We doen het ditmaal met heel bijzonder genoegen, omdat volgende passage uit de toespraak, bij de hervatting der colleges op 5 October jl. voor de verzamelde faculteit der letteren en wijsbegeerte, gehouden door den decaan Prof. Dr. C. de Boer, hoogleraar in de Romaansche taal- en letterkunde aan de Universiteit te Leiden, van een kentering in de geesten getuigt in die kringen waar soms nog stemmen opgaan voor... het Latijn als wereldhulptaal!

HET OORDEEL

VAN PROF. Dr C. DE BOER.

We releveeren hier vernoemde passage uit de toespraak van Prof. de Boer, verschenen in het nummer van 15 October 1945 van 't « Leidsch Universiteitsblad »: « Naast dergelijke kwesties binnen de faculteit zijn er ook, die weliswaar buiten haar werkkring liggen, maar die haar leden, docenten en studenten, toch in meerdere of mindere mate behooren te interesseeren. Bijvoorbeeld de kwestie van de nieuwe spelling, of die van het Esperanto; twee vraagstukken waarin ontzettend veel gebeunhaasd wordt, en die volstrekt niet zoo gemakkelijk zijn als het sommigen toeschijnt: bij beide kwesties is eenig begrip van het wezen der taal geen overbodige weelde, ook al behooren linguïsten hierin niet het laatste woord te hebben. »

NIET DE TAAL

VAN EEN BEPAALD VOLK.

« Ik zou slechts willen opmerken — zoo gaat het verder —, naar aanleiding van een recente publicatie, dat een levende taal, dus de taal van een bepaald volk, nimmer eenige kans kan hebben, algemeen als wereldtaal geaccepteerd te worden, hoeveel miljoenen menschen die taal ook spreken en hoe verbreid die ook moge zijn over den aardbol. Zoo vriendschappelijk zijn de internationale verhoudingen nog niet! Een internationale taal zal nimmer iets anders kunnen zijn dan een kunstmatige taal, en hier heeft Esperanto reeds bewezen, vele der eigenschappen te bezitten, die in deze noodig zijn. »

IMMER TAALMOEILIKHEDEN.

De pers staat blijkbaar in bewondering voor de technische middelen te Neurenberg in het werk gesteld en die toelaten de debatten van het berucht proces bij middel van hoofdtelefoons naar keus in een der vier gebruikte talen te volgen. Eilaa, zoo'n vernuftig systeem staat niet ieder militair ambtenaar in Duitschland ten dienste, schrijft « The Manchester Guardian », en verhaalt van de taalmoeilijkheden die zich te Berlijn ieder oogeblik voordoen: « Zoo gebeurde het dat een Britsch militair ambtenaar die een bespreking wilde voeren met een Russisch collega, zich in het Engelsch moest richten tot een Engelschsprekend Duitscher. Deze vertaalde op zijn beurt voor een Lit-tausch meisje dat Duitsch en Russisch sprak en op haar beurt de boodschap overmaakte aan den Russischen ambtenaar. Het antwoord van den Rus moest langs dezelfde kronkelpaden aan den Britschen ambtenaar worden overgebracht! »

neeren. Voor de overige landen werd den abonnementsprijs eenvormig op 75 B. fr. vastgesteld.

En nu, waarde lezers, verwachten we onmiddellijk en spontaan de hernieuwing van uw abonnement op uw blad: « Flandra Esperantisto »!

Aan de Vlaamsche Esperantisten een laatste wenk: schenk uw buitenlandsche Esperanto-correspondent een jaarabonnement op « Flandra Esperantisto », het is een gegeerd geschenk waarover hij zich gedurende een gansch jaar zal verheugen!

E. C.

Aan onze lezers!

Hier figt thans het laatste nummer van den loopenden jaargang — de eerste sinds een geweldig wereldgebeuren — voor U!

De traditie getrouw, past hier een woord over de maanden die voorbij zijn, en over de toekomst, die we voor Esperanto, en voor ons blad, beloftevol wenschen — en ook inzien.

« Flandra Esperantisto » wordt reeds algemeen gewaardeerd, en we mogen gerust beweren dat het zich van meet af aan een vooraanstaande plaats in de rij der Esperanto-persorganen wist te veroveren.

Personen, ter zake bevoegd, hebben ons de vraag gesteld, hoe we er in geslaagd zijn, in deze moeilijke tijden, zulk werk tot stand te brengen. Nou, bezielend idealisme vermag veel, ook met betrekkelijk schamele middelen degelijke prestaties te verwezenlijken. Want, voor Esperanto is en mag ons het beste amper goed genoeg zijn!

Maar, is de geest die ons bezielt, die uit ons blad spreekt, wel de goede? Wij hebben het ons menigmaal afgevraagd, en belangstellend naar het oordeel van onze lezers uitgekeken.

Nu, dat oordeel was eenstemmig gunstig, en dwong plaatsgebrek ons niet immer tot beknoptheid, we zouden over een paar kolommen een kleine bloemlezing kunnen publiceeren uit de ontvangen sympathiebetuigingen.

Eén oordeel toch willen we onze lezers niet onthouden, niet enkel omdat het van een bevoegd collega uitgaat, maar vooral omdat we ons veel gelegen laten aan het oordeel van iemand die voor Esperanto offerde, en voor wie onze zaak een uitsluitend levensdoel werd. Ziehier wat we, half November jl., uit Scheveningen toegestuurd kregen: « Dum la tuta antaŭhieraa vespero mi kun ĝojo kaj vera ĝuotralegis la numerojn de « Flandra Esperantisto ». Kelkaj el la artikoloj ŝajnas al mi kvazaŭ parolitaj el mia koro. Mi estas certa, ke multaj samideanoj, kiuj jam pli frue legis ilin, same sentis tuŝataj kordojn en sia propra koro. Vi sukcesis, post tiuj mallumaj jaroj pasintaj trafii la ĝustan tonon. Daŭrigu tiel, la sukceso ne povas forresti! »

Dank, S. ano Teo Jung, precies zóó zijn we het van plan!

Of we geheel tevreden zijn over ons werk, en of het ons immer voor den wind ging? Ho, neen! Zoo kwam de algemeene prijsstijging ons plan om nog in 1945 het aantal pagina's van « Flandra Esperantisto » op te voeren, dwarsboomen. Ook de organisatiegeest van de Vlaamsche Esperantisten liet wel eens te wenschen over. Maar kom, we bouwen nog aan het fundament, en de goede voornemens en het enthousiasme van ons allen zijn de echtste hoeksteen voor het gebouw dat we optrekken!

Hier past ook een woord van dank aan onze onvermoeibare propagandisten, die dag aan dag op de bres stonden voor de verspreiding van ons blad. De recordhouder wierf 39 abonné's, en verzekerde ons onlangs er persoonlijk voor in te staan dat ze zonder uitzondering voor 1946 terug op ons blad zouden inteekeken, tevens ging hij de plechtige belofte aan er minstens 50 nieuwe in den loop van 1946 te werven! Ietwat beschamend toch voor hen die in het afgelopen jaar geen enkel steentje aanbrachten! Maar laat ieder van ons zich voorhouden voortaan zijn beste beentje voor te zetten, en onze taak zal opschielen dat het een lust is!

Na rijp beraad besloot de administratie de prijs van « Flandra Esperantisto » ongewijzigd te laten, t.t.z. 5 fr. per los nummer. Het jaar-abonnement wordt op 60 fr. gebracht: immers, ons blad regelmatig aan huis toegestuurd krijgen is op zich zelf reeds een niet te versmaden voordeel. Ook werd er op veler verzoek besloten voortaan steunabonnementen te aanvaarden à 100 fr.: wie het ernstig meent met Esperanto en de Vlaamsche Esperantobeweging late het niet bij woorden!

De verheugende belangstelling die ons blad in Nederland geniet, noodzaakte ons aldaar een ernstig vertegenwoordiger te vinden. Voortaan zullen onze Nederlandsche samideanoj en taalgenooten zich voor 4 Gld. bij « Nederlanda Esperanto-Centro » op « Flandra Esperantisto » kunnen abon-

LA STUDANTO

DE PHONETIEK (VI)

DE KLINKERS

In 't Esperanto zijn de klinkers: a, e, i, o, u. Wij stippen thans enkel aan dat de u-klinker zooals in boeken uitgebracht wordt en niet zooals in muren; laatstgenoemde klank ontbreekt volledig.

Lange of korte uitspraak.

De aangehaalde rede van Dr Privat gewaagt niet van dit punt en nochtans merkt de Esperantist die verschillende uitspraak met dien verstande dat nu enkel bedoeld wordt een eenigszins langer aangehouden uitspraak van den klinker doch met zijne verandering van klank. Dit verschil, alhoewel niet zeer groot, is toch steeds duidelijk hoorbaar.

Dat een klinker kort of lang wordt uitgebracht hangt natuurlijk in zekere mate af van het accent doch men zal die twee begrippen niet verwarren: het accent ontstaat uit een sterkere, luidere uitspraak en gaat meestal gepaard met een verheffing der stem, een nuanceering in de toonhoogte — het geldt dus de mate der energie in het spreken gebruikt. Het is daarentegen slechts de duur van de uitspraak die het kort-lang karakter van een klinker bepaalt.

In Esperanto wordt in principe de beklemtoonde lettergreep lang uitgebracht, wat bij afwezigheid van verscheidene medeklinkers door een meer gerekte uitspraak van den klinker bereikt wordt. In onbelangrijker woorden wordt, het accent ten spijte, de klinker niet langer uitgesproken dan in onbeklemtoonde lettergrepen omdat de noodzakelijkheid van die lange uitspraak niet aangevoeld wordt. Daarenboven, gezien twee accenten mekaar niet mogen volgen, verdwijnt het eerste, doch een langere uitspraak zal doorgaans zijn vroegere plaats aanduiden. Ziehier trouwens hoe « Plena Gramatiko de Esperanto » (1), na grondig onderzoek der internationaal gangbare uitspraak, eenige richtlijnen samenvat; zij hebben overigens een zeker automatisch karakter en hoeven dus niet aangeleerd te worden (2).

1) de beklemtoonde lettergreep is in den regel lang, doch a) de klinker is kort indien verscheidene medeklinkers hem volgen; zij verzekeren op zichzelf reeds voldoende lange uitspraak, b.v. granda, tondro; hetzelfde geldt voor den tweeklank ŭ b.v. laŭdo.

b) de klinker heeft een gerekte uitspraak indien een klinker of hoogstens één medeklinker hem volgt, b.v. ami, fino.

2) voornaamwoorden, telwoorden, voorzetsels, correlatieven worden beklemtoond doch desniettemin wordt de voorlaatste klinker kort uitgebracht b.v. ŝi, oni, dua, tio, enz.

3) éénlettergrepige woorden zooals jam, kvar enz. worden kort uitgesproken, tenzij de betekenis hen een accent opdringt; derhalve: ho:, ve: en meestal do:.

4) zoo, in samengestelde woorden, twee geaccentueerde lettergrepen elkaar zouden volgen, wordt de eerste die hoedanigheid kwijt doch haar klinker zal of kort of lang zijn:

a) kort, indien het tweede element van de samenstelling een suffix of een suffixoïde is, b.v. amata, dome:to.

b) wanneer het tweede element een stamwoord is: kort zooals sub a) indien het een gebruikelijke samenstelling is doch een eventueel voorgaande klinker zal een ondangeschikt, bijkomend accent krijgen: aldo:ke, ĉidli:ro, doch lang, zonder accent, indien de samenstelling minder gewoon is, ten einde de samenstellende gedeelten onmiddellijk te doen onderscheiden, b.v. fer:ce:no, amvi:vo.

c) indien het accent van het eerste element niet onmiddellijk naast het accent van het tweede komt dan blijft zijn klinker lang indien dit element als zelfstandig naamwoord in de samenstelling fungeert (b.v. mi:lti:prepa:ro, ŝe:pasoci:o) doch kort, zoo het als bijvoeglijk naamwoord fungeert (b.v. be'aspekta, facilani:ma).

Wat de lettergrepen zelf betreft, is het thans gemakkelijk haar te bepalen.

Is lang: 1) iedere lettergreep die een lange klinker inhoudt, zooals hierboven uiteengezet.

2) iedere lettergreep waarin meer dan één medeklinker den klinker volgen.

Zijn kort: alle lettergrepen met een korte klinker waarin laatstgenoemde door een andere klinker of niet meer dan één medeklinker gevolgd wordt.

T. v. G.

(1) K. Kalocsay en G. Waringhien, reeds aangehaald, blz. 18-20.

(2) De lange klinker wordt aangegeven door een opvolgend dubbel punt (:).

OEFENING 8

Hieronder volgen, ter vertaling in 't Esperanto (A) en in 't Nederlandsch (B) twee korte opgaven. Ter gelegenheid van de Zamenhofherdenking die deze maand plaats grijpt, wat ook door de Studentoj speciaal mag gevierd worden, worden voor deze oefening twee premies uitgelooft. De inzenders van de twee beste grammaticaal correcte teksten, met nauwkeurig omgezette woordenschat, ontvangen, de eerste een keurige buste van onzen Meester, de tweede de boeiende roman « Sub la vitra Kupolo » van V. L. Van Weddigen, uit het Nederlandsch vertaald door M. Groels (160 blz.). De beste vertaling uit het Nederlandsch (opgave A) zal voorkeur genieten en, bij aanwezigheid van verscheidene even verdienstelijke inzendingen, zal eventueel het lot beslissen.

Talrijke teksten worden verwacht langs de redactie om; zij dienen uiterlijk op 31 Januari in ons bezit te zijn.

In het volgend nummer publiceeren wij de modelvertaling met aanduiding van mogelijke varianten en voorzien van aantekeningen naargelang zij uit de ingezonden oefeningen noodzakelijk blijken.

L. W. — Wie zijn werk persoonlijk verbeterd terug verlangt, verzuieme niet een zegel voor antwoord in te sluiten.

Komaan, de gelegenheid gretig te baat genomen! Het loont de moeite wel!

A. De Romanschrijver.

Een romanschrijver uit just heeft immers altijd nog iets meer dan de naakte waarheid op het oog: hij denkt nog aan wat men overeengekomen is de schoonheid te noemen, de orde, de climaxen, het voortgolven van een innerlijke bewogenheid, die vragen rijzen doet als: Waarom? Waartoe? Een goed verslag zou anders in menig geval volstaan. De schrijver nochtans wil aan het getuigenis bovendien een goeden gang en schoone verhoudingen geven. Dat leidt vaak tot beroepsmissvorming en misvattingen, benevens arrangeeren van de al te reële waarheid. (Uit « Alles komt terecht » van M. Roelants).

B. Fideleco.

Vojaĝanto, kiu restadis dum keŝka tempo en svislanda hotelo, rimarkis belegan hundon, kiu nepre vigle altrotadis al ĉiu veturilo, kiu haltis ĉe la hotelpordego.

La vojaĝanto interesiĝis pri tio kaj demandis, kial la hundo tion faras? La hotelisto klarigis, ke la besto apartenis al iu antaŭa gasto, kiu delonge malaperis; kredible li estis porcinta dum ia montesplorado. Tamen la fidela kompatinda hundo restis paciencie atendanta la revenon de sia amata mastro. (El E.E.O.).

Vertaling van oefening 7

A. De Spaden:

Vele eeuwen geleden ontbood een of andere Fransche koning drie werklieden en zei hen:

« Hem die de langste voor graaft, geef ik een belangrijke premie! »

De eerste en de tweede werkmans begonnen te twisten over de deugdelijkheid van hun spaden.

— Een goede spade moet lang zijn, zei de eene.

— Zij moet breed zijn, zei de andere.

Terwijl zij bleven twisten groef de derde zijn voor met een min of meer goede spade en won de premie. (Oude Fransche fabel, naar Prof. Cart, « Vortoj », bl. 37).

B. El « Kampopsalmo » de F. Timmermans:

Ha, la luno estas mistera kiel kato. Ĝi rampas tra la nokto kaj verŝas sian sorĉon, kiu estas bona por tio kaj veneno por ĉi tio. Mi ĉiam serĉas la favoron de la luno, oni lernu koni ĝin. Ankaŭ la hundoj konas ĝin. Neniam mi tro longe rigardas ĝian enigman katokapon. (p. 49).

La redakcio respondas:

Pri la ekzerco de oktobro n° 6: Ambaŭ ekzercoj, cetere facilaj (La Letero de Marja kaj la Frazetoj) estis ĝenerale perfekte tradukitaj; ni konstatis ke multaj ĉi-foje ne ensendis: ĉu eble ĉar la nederlandigo de la dirita Letero estis io nekutima? Nu, iom da kuraĝo kaj persisto kaj ne forgesu streĉi viajn fortojn por la supra konkurso: festu inde la Zamenhofan tagon, senere tradukante la du tekstojn!

AL CIU FLANDRA ESPERANTISTO,
AL CIU SAMIDEANO
EN LA MONDO :
FELICAN NOVAN JARON !

La Zamenhof-festoj en Flandrujo

EN BRUGO

La 15-an de decembro «Paco kaj Justeco» organizis grandan propagand-vesperon en la salonego «De Gijde».

«Verda Stelo», la senkompara hipnotisto, per siaj hipnotaj kaj sugestiaj provoj dum du horoj katenis la atenton de la 700 ĉeestantoj kaj senhalte rideksplodigis la amason.

Per propaganda dialogo estis anoncata en nekutima sed tre trafa maniero du Esperanto-kursojn kiuj komenciĝos fine de decembro kaj por kiuj montriĝis granda intereso.

La prezidanto, F. Roose, alparolis la ĉeestantojn kaj klarigis la urĝan neceson de internacia lingvo kaj la rolon de Esperanto.

Inter la ĉeestantoj disvendigis 131 numeroj de «Flandra Esperantisto».

Estis neforgesebla vespero kiu ankaŭ finance helpis al la propaganda kazo de la loka societo.

Precipe dankindaj estas F-inoj M-A. Roose, M-T. Roose kaj G. Mallet al kies aktiveco ni ŝuldas grandparte tiun belan sukceson!

EN ANTVERPENO

La Zamenhoffesto logis 500 personojn al la granda salono «Van Dijk», kie S. ano Jaumotte, prezidanto de «Esperanto-Komitato Intergrupa» de Antverpeno, parolis en Esperanto kaj en nederlanda lingvo pri la granda figuro de la Majstro.

Deklamado kaj kantado alternis, sed bedaŭrinde la artistojn de la «Jeugdtheater», kiuj pro kontraktaj devoj ne povis veni, ne vidis la festantojn.

Tiuj konsoligis dancante senlace ĝis la noktomezo!

EN BRUSELO

La 17-an de decembro la Brusela Esperantistaro intime festis la Zamenhoffeston.

Cento da gesamideanoj kunvenis en la ejo de «Esperanto-Komitato Intergrupa» por aŭdi paroladon de Dr. Kempeneers, kantojn deklamojn kaj teatraĵeton.

La kunveno bedaŭrinde estis tro malvasta por organizi indan feston. Tion kompensis ankaŭ la E. K. I.-komitato kies estonta festo okazos la 20-an de marto venonta en pli granda festosalono.

EN GENTO.

La 24-an de decembro en la festosalono «Astoria» la Gentaj Esperantistoj inde festis la naskiĝtagan datrevenon de la Majstro.

Alparolis la ĉeestantojn F.ino C. De Cock pri la vivo kaj laboro de Dr. Zamenhof. La hungara dancistino kiu gracie dancis en nacia kostumo rikoltis multan aplaudon. Ankaŭ la teatra trupo «Arie van den Heuvel» kies prezidanto kortuŝe deklamis. Naciĝingva unuaktaĵo finis tiun belan vesperon.

En la festosalono ampleksa librostando de Flandra Esperanto-Instituto keis ĉies atenton.

JUS APERIS :

D-ra Darner

ORIGINALA ESPERANTO-

ROMANO

de

D-ro H. L. EGERRUP

La aŭtoro, kuracisto, kreis belan kadron ĉirkaŭ la science interesa, delikata temo de la arta gravedigo de virinoj.

208-paĝa volumo en kolora kovrilo.

65 fr. ĉe F. E. I.

SENKULPIGO

La redakcio de F. E. pardonpetas pro maltrua apero de la decembra n^o : la laboro abundis en la presejo kaj ni paciencie devis atendi nian vicon! Ni faras nian plejeblon por aperi akurate, sed la materialaj baroj en tiu ĉi ne ankoraŭ normala periodo kelkfoje malebligas tion.

ESPERANTO-DICHTERS

in vertaling

Dr. Zamenhof's jaarlijksche congres-redevoeringen waren voor de volgers van vóór 1914 evenveel hemoedigende mijlpalen en begeesterende spoorlagen op den weg naar het hooge doel.

In deze redevoeringen verwoordde de auteur van de internationale taal zijn diepste gedachten, en de rede op het eerste internationaal Esperantistencongres te Boulogne-sur-Mer in Augustus 1904 uitgesproken is gewis de merkwaardigste. Daar immers doorstond het jonge Esperanto de vuurproef van het practisch gebruik en bewees het zijn deugdelijkheid.

«Heilig is voor ons de dag van heden — begon Dr. Zamenhof zijn openings-

rede — want in de gastvrije muren van Boulogne zijn niet Franschen met Engelschen samengekomen, niet Russen met Polen, maar menschen met menschen...» De Esperantisten van tientallen nationaliteiten hingen hem in ademlooze spanning aan de lippen. En Zamenhof, die zich zelve eens «slechts een vrijzinnig homarantist» noemde, maar onbetwistbaar den godsdienst op de breedere basis van het algemeen religieuze bezat, eindigde zijn gloedvolle toespraak met zijn onvergetelijk «Preĝo sub la verda Standardo» (letterlijk: «Gebed onder den groenen Standard»).

Gebed

Dr L. L. ZAMENHOF.

Tot U heimnisvolle; almachtige zonne,
O Geest, die de wereld doorzweeft,
Tot U liefdevolle, waarachtige bronne,
Die 't leven bestendigt en geeft,
Tot U, dien zich allen verschillend verbeelden,
Maar nimmer aan 't eigene harte verheelden,
O scheppende, o alomheerschende Kracht,
Nu bidden wij zacht.

Eens schiept Gij het menschdom volmaakt naar uw wezen,
Maar 't heeft zich gespleten in haat,
En volk tegen volk is in wreedheid gerezen,
Een broeder zijn broeder verslaat.
O wie Gij ook zijt in uw heimnisvol gloen,
Wij smeeken U, wil onze bede aanhooren :
Schenk weerom den vrede, zoo innig betracht,
Aan 't menschengeslacht!

Wij zwoeren te werken en strijdend te wágen,
Wij zwoeren de menschheid hereend,
O schraag onze daadkracht, dat wij niet versagen,
En ons is de zege verleend.
O staal ons en sterk onze vurige harten,
O zegen ons werk doorheen vreugden en smarten,
Zoodat noch de duur, noch het gruwzaam geweld,
Den moed ons ooit veft.

Wij laten de groene vlag boven ons wappren :
Symbool van wat Goed is en Schoon,
Uw zegen op ons en wij voelen ons dappren
Voor wie de triomf is het loon.
Wij sloopen en slechten de muren der volken,
Tot dondrend ze storten in donkere kolken,
En Liefde en Waarheid, als eeuwige waarden,
Weer heerschen op aarde.

H. VERMUYTEN.

JARLIBRO DE I. E. L. 1945 (unua kaj dua parto). — Eldonis : « Internacia Esperanto-Ligo », Rickmansworth, Anglujo. 134 kaj 60 p., neaceteblaj : nur por membroj. — Granda estas la merito de I. E. L. kiu dum la tuta milito ne ĉesis eldoni jarlibron, kvankam, kompreneble, en modesta amplekso. En la unua parto troviĝas du listoj, unu de la al I. E. L. aliĝintaj landaj asocioj, alia de la nealiĝintaj. Ni tamen opinias, ke la cito ke «la plimulto ne povas aliĝi, ĉar ili estas tro malingrandaj por tion fari», kiu troviĝas kape de la dua listo, ne ĉion klarigas tiurilate...

En la dua parto ni vidas ke en septembro pasinta la membronombro atingis la tamen beletan ciferon de 3190, al kiu ni povas aldoni 3525 t.n. asociajn membrojn. En tiu sama parto ni trovis sub «Belgujo» : Antwerpen-Anvers, Brugge-Bruges, k.t.p. (klarig- aŭ koniuzigece?), sed, kompreneble, nur Huy, Nivelles kaj ne Huy-Hoei, Nivelles-Nijvel. Pri tiu fuŝo kompreneble ne kulpas la kompilintojn en Anglujo, sed ĉu la koncerna ĉefdelegito ne povis forigi tiun eksmodan tradukmanion aŭ... ĝin sisteme apliki?

Fine ni mencias, ke en la dua parto estas represita la kvarlingva «Filatelio Terminaro» de Herbert M. Scott, kio altigas la praktikan valoron de la volumeto.

Eco.

JOHANO KAJ SILVIO, komenca legolibro de F. F. Bets. Eldonis : « The Esperanto Publishing Company, Ltd. », Rickmansworth, Anglujo. 46 p. Mendebila ĉe F. E. I., prezo broŝ. : 10 fr. — Legolibreto por komencantoj kiuj jam posedas la fundamenton de la Esperanto-gramatiko. Ĝi similas al «Ĉiutaga Vivo» de Swagers sed estas pli sistemece elaborita. Kvankam verkita por anglalingvanoj ĝi povas sen ia malhelpo esti uzata per iu ajn. Ni nur povas bedaŭri ke la libreto ne estas pli ampleksa. La aŭtoro meritas gratulojn.

F. N.

LA FORTO DE L'VERO de Adi. Eldonis : Dansk Esperanto-Forlag, Aabyhøj, Danujo. 64 p. Mendebila ĉe F. E. I., prezo broŝ. : 25 fr. — Tiu rakonto en 22 ĉapitroj pri la amo de Ole kaj Ester, al kiu kroĉigas epizodoj — iom naivaj — koncerne aliajn personojn, ne estas sufiĉe unueca por ĝin stampi romano. Malgraŭe ĝi estas freŝa, taŭgas por ĉiu kaj certe katenos la atenton de komencantoj al kiuj ĝi montras aspekton de la Esperantista vivo (i.a. en la internacia altiernejo de Elsinoro).

Tamen ni povas starigi la demandon, ĉu la verketo plenumas ĉiujn kondiĉojn de legolibro por komencantoj. Sendube la lingvo estas simpla, eĉ foje tiel, ke la senceno fariĝas malklara. Bedaŭrinde tro abundas la prezeraroj kaj ankaŭ kelkaj gramatikaj nekorektaĵoj enestas : «si konservis la memoro» (d.e. memoron); «kiu aplikas la Csehmetodon, t.e. instrumentodo konversacia» (d.e. instrumentodon konversacian); «li trovis sian virinan idealon, norvega fraŭlino 18-jara» (d.e. : norvegan fraŭlino 18-jaran); aliflanke la -n, nioopinie, superfluas en : «ĉiuj sentis sin kiel unu grandan rondan familian. Keĝdoko la uzado de pro-pri-per estas duba.

Libro kiu celas esti legolibro ne povas enhavi tiajn makuletojn. Tiu unua postmilita dana eldonaĵo eksteraje sufiĉe plaĉas aspektas.

T. v. G.

QUE E O ESPERANTO? de Prof. J. B. de Melo e Souza. Publikigaĵo memoriga al la Deko Brazila Kongreso de Esperanto. Eldonis : « Brazila Ligo Esperantista », Rio de Janeiro, Brazilo, 26-paĝa broŝuro. Prezo ne montrita. — Krom informoj pri la simpleco, facileco kaj oportuneco de Esperanto tiu propaganda broŝuro en portugala kaj esperanta lingvo enhavas kelkajn rimarkindajn poeziaĵojn, inkluzive 20 kvarversajojn de la brazila poeto Ademar Tavares kun iliaj respondaj tradukoj en Esperanto.

DEKA BRAZILA KONGRESO DE ESPERANTO. Eldonis : « Brazila Ligo Esperantista », Rio de Janeiro, Brazilo, 32-paĝa broŝuro. Prezo ne montrita. — Jen plaĉaspekta, multilustrita eldonaĵo pri la unika Esperanto-kongreso okazinta en 1945 en la Brazila ĉefurbo. Inter la multaj detaloj ni notis la liston kun 592 aliĝoj kaj jenan rezolucion kiun aprobis en sia kunsido de la 5-an de Aprilo pasinta la «Kunagantaro de la Nacia Konsilantaro de Statistiko» : «Estu same registrita, speciale, voĉon, por ke, post mallonga limtempo, efektiviĝu la oficiala aliĝo de Brazilo al la internacia akordo rilata al la deviga instruado de Esperanto en la lernejoj, pere de arangoj, kiuj envicigu la neŭtralan helplingvon en la «Curriculum» de la fundamanta, unuagrada, duagrada, instruista kaj meza profesora instruadoj». Eco.

SEP VANGOFRAPOJ de Karlo Aszlay. El la hungara tradukis Ladislao Spierer. Eldonis : « The Esperanto Publishing Company, Ltd. », Rickmansworth, Anglujo. 156 p. Mendebila ĉe F. E. I., prezo kart. : 30 fr. — Jen la sepa volumo en la satata «Epoko»-serio kiu antaŭ la milito regalis la esperantistaron per taŭgaj, distraj romanoj. «Sep Vangoŝrapoj» estas unu el la plej legindaj de la tuta serio.

Estas la rakonto pri William Tenson Mac Phab kiu juris, ke li dum unu semajno vangafropo unufoje ĉiutage antaŭ atestantoj sinjoron Terbanks, la ĝeneralan prezidanton de la Unuĝintaj Britaj Stalfabrikoj. Kiel, kie kaj kiam li plenumas sian minacon, tion rakontas la aŭtoro en sprita, eleganta sed ĉiam simpla maniero kiu katenas la leganton ĝisfine. La traduko de Spierer estas ilua kaj bonstila.

Kvankam dummulta eldonaĵo, la libro tre bone aspektas kaj indas vastan legantaron.

Dorno.

ROMEO KAJ JULIETO, tragedio en kvin aktoj de William Shakespeare. El la angla tradukis S. A. Andrew. Eldonis : « The Esperanto Publishing Company Ltd. », Rickmansworth, Anglujo. 78 p. Mendebila ĉe F. E. I., prezo broŝ. : 26 fr. — Laŭ nia scio «Romeo kaj Julieta» estas la naŭa verko de Shakespeare tradukita en Esperanton. La tutproza traduko de S. A. Andrew ne estas senproĉa : svarmas la anglismoj kaj foje-foje la stilo lamas pro malfacile esperantigeblaj esprimoj kiujn la tradukinto ne sukcesis solvi kontentige. Nur per pli libera traduko tio estis evitebla.

Ni bedaŭras ke la eldonistoj enmondigis la verkon en broŝura formo. William Shakespeare estas unu el la plej grandaj figuroj el la mond-literaturo klasika, kaj naopinie lia verkaro rajtas pli plaĉan eksteraron.

Dorno.

O ESPERANTO NO BRASIL de M. A. Teixeira de Freitas. Publikigaĵo memoriga al la Deko Brazila Kongreso de Esperanto. Eldonis : « Brazila Instituto de Geografio kaj Statistiko », Rio de Janeiro, Brazilo. 26-paĝa broŝuro. Prezo ne montrita. — Tiu broŝuro en Portugala lingvo por la propagando de Esperanto en Brazilo konsistas el informoj senditaj de D-ro M. A. Teixeira de Freitas, ĝenerala sekretario de la «Brazila Instituto de Geografio kaj Statistiko», al la Ministerio de Edukado, por plenumi peton venintan per diplomaciaj vojoj el Kubo.

SANTOS-DUMONT, LA AERPIONIRO, de A. Brigole. El la portugala tradukis : M. A. Malheiro. Eldonis : Ministerio de Eksterlandaj Aferoj, Rio de Janeiro, Brazilo. 32 p. Ricevebla kontraŭ sendo de du int. respondkuponoj ĉe «Brazila Ligo Esperantista», Praça da Republica 54, Rio de Janeiro. — Tiun bele eldonitan, multilustritan kajeron la Ministerio de Eksterlandaj Aferoj de Brazilo eldonis memorige al la Deko Kongreso de Esperanto okazinta en Rio dum aprilo pasinta, kaj ĝin sendis al ĉiuj registaroj kaj al ĉiuj «aerkluboj» en la tuta mondo. Santos-Dumont estis pioniro de la aerveturado kaj intima amiko de nia samideano Archdeacon. En 1901 li ĉirkaŭflugis la Eiffel-turon kaj akiris la Deutsch-premion. Akirinda eldonaĵo!

E. C.

TIPOJ KAJ ASPEKTOJ DE BRAZILIO. Originaloj el «Brazila Revuo de Geografio». Tradukis : membroj de «Brazila Ligo Esperantista». Eldonis : «Nacia Konsilantaro de Geografio», Rio de Janeiro, Brazilo, 152 p. Ricevebla kontraŭ sendo de du int. respondkuponoj ĉe B. L. E., Praça da Republica 54, Rio de Janeiro. — Enviindaj estas la Brazilaj Esperantistoj : jen denove oficiala eldonaĵo memoriga al la Deko Brazila Kongreso de Esperanto! Verko vere rimarkinda kaj impona kun multaj artikoloj pri homoj, bestoj, plantoj, industrio kaj aliaj aspektoj de la vivo en la granda sud-amerika respubliko. Glata papero, 34 tutaĵaj ilustraĵoj. Jen konsilo : akiru ĝin kaj ĝuu la interesan enhavon, vi nepre ne bedaŭros!

E. C.

CU VI SCIAS? de Wilfrid M. Applebey. Eldonis : « The Esperanto Publishing Company, Ltd. », Rickmansworth, Anglujo. 16 p. Mendebila ĉe F. E. I., prezo broŝ. : 9 fr. — Jen interesa libreto por uzo dum klubvesperoj kaj bonvena al seriozaj studentoj kaj al ĉiu scienculo : 200 demandoj kaj 200 respondoj pri Esperanto kaj la movado. Kontrolu vian scion kaj konstatu kiom malscia vi estas!

F. N.

